

Datum
2020-08-24

Diarienummer
KLN-2020/633

Handläggare
Elin Nannstedt
08-535 36 539
elin.nannstedt@huddinge.se

Klimat- och stadsmiljönämnden

Lokalt åtgärdsprogram för Magelungen och Forsån

Förslag till beslut

1. Lokalt åtgärdsprogram för Magelungen och Forsån, Fakta och åtgärdsbehov (bilaga 1), och Lokalt åtgärdsprogram för Magelungen och Forsån, Genomförandeplan (bilaga 2), antas.
2. Utredning, uppföljning och utvärdering av Lokalt åtgärdsprogram för Magelungen och Forsån ska ske i enlighet med vad som anges i detta tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Enligt EU:s vattendirektiv ska samtliga vattenförekomster inom unionen skyddas och återställas så att de uppnår god ekologisk och kemisk status. Statusen för en vattenförekomst motsvarar det befintliga tillståndet i vattenmiljön. Bestämmelser om miljön i en vattenförekomst benämns som miljö kvalitetsnormer och ansvaret för att en miljö kvalitetsnorm följs åvilar kommuner och myndigheter. I lokala åtgärdsprogram föreslås åtgärder vilka ska leda till att god vattenstatus nås.

Huddinge kommun har tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall, Stockholms stad och Tyresåns vattenvårdsförbund tagit fram ett lokalt åtgärdsprogram för Magelungen och Forsån, vilket har antagits av berörda nämnder inom Stockholms stad.

Magelungen bedöms ha otillfredsställande ekologisk status och uppnår inte god kemisk status. Forsån bedöms ha måttlig ekologisk status och uppnår inte god kemisk status. Syftet med det lokala åtgärdsprogrammet är att belysa de huvudsakliga utmaningarna och ge förslag på konkreta åtgärder för att Magelungen och Forsån ska följa miljö kvalitetsnormerna, det vill säga nå god vattenstatus till år 2027.

För att förbättra vattenkvaliteten i Magelungen och Forsån har ett antal förslag till åtgärder tagits fram. Förslagen omfattar övergripande åtgärder som behöver genomföras av de berörda kommunerna Huddinge och Stockholm, som

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
MILJÖ- OCH BYGGLOVSFÖRVALTNINGEN
141 21 Huddinge

Besök
Sjödalsvägen 29

Tfn vxl 08-535 300 00

www.huddinge.se

exempelvis åtgärder mot internbelastningen av fosfor och miljötillsyn. Utöver de övergripande åtgärderna har förslag till ett antal platsspecifika åtgärder tagits fram geografiskt uppdelade per kommun, framförallt förslag på anläggning av nya dagvattendammar.

Investeringskostnaden för platsspecifika åtgärder för Magelungen och Forsån uppskattas totalt till 160-220 miljoner kronor. Åtgärder motsvarande cirka 30 % av investeringskostnaden är geografiskt placerade i Huddinge kommun och resterande andel i Stockholm stad. Stockholm Vatten och Avfall ansvarar för samtliga av de föreslagna investeringsåtgärderna i Huddinge kommun. Driftåtgärder, där fällning av fosforrika bottensediment utgör huvuddelen, uppskattas innebära en kostnad på cirka 5 miljoner kronor för Huddinge kommun.

De föreslagna åtgärderna ska utredas vidare och kan ändras baserat på resultat från utredningen. Åtgärderna ska dock tillsammans uppnå det övergripande målet; att uppnå god vattenstatus i aktuell förekomst.

Övriga föreslagna åtgärder som driftinsatser, fördjupande undersökningar och miljötillsyn ska genomföras succesivt av respektive ansvarig nämnd och bolagsstyrelse, baserat på resultat från utredningar och ekonomiska förutsättningar.

En utvärdering av arbetet kommer att samordnads av Stockholms stad där Huddinge kommun deltar.

Förvaltningen föreslår att klimat- och stadsmiljönämnden för Huddinge kommuns del antar det lokala åtgärdsprogrammet.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Enligt EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG) ska samtliga vattenförekomster inom unionen skyddas och återställas så att de uppnår god ekologisk och kemisk status. Bestämmelser om kvaliteten på miljön i en vattenförekomst benämns som miljökvalitetsnormer och ansvaret för att en miljökvalitetsnorm följs åvilar kommuner och myndigheter.

Målet för samtliga vattenförekomster är god status till 2015 och uttrycks som en miljökvalitetsnorm. Om det på grund av orimliga kostnader, naturgivna förutsättningar eller tekniska svårigheter inte är möjligt att nå god status inom given tidsram kan tidsfrist fram till 2021 respektive 2027 ges. Om det är omöjligt att nå god status ens inom tidsfristen kan mindre stränga krav ersätta den generellt gällande miljökvalitetsnormen.

Magelungen bedöms ha otillfredsställande ekologisk status och uppnår inte god kemisk status. Forsån bedöms ha måttlig ekologisk status och inte god kemisk status. Enligt den statusklassning som har genomförts utgör höga fosforhalter och förekomst av miljögifter de huvudsakliga miljöproblemen. De miljögifter som förekommer i halter över gränsvärden är bromerade difenyletrar (PBDE),

tributyltenn (TBT), perfluoroktansulfonsyra (PFOS), kvicksilver, polyklorerade bifenyler (PCB) och koppar.

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt har fastställt miljö kvalitetsnormerna för Magelungen och Forsån till att god ekologisk och kemisk status ska uppnås. På grund av att det är svårt att lösa övergödning- och miljögiftsproblematiken på kort sikt sätts normerna med tidsundantag till år 2027.

För att Magelungen ska nå miljö kvalitetsnormerna bedöms belastningen av fosfor från landbaserade källor behöva minska med 25 %. Därutöver bedöms fosforläckaget från sedimentet behöva minska med 100 %. Förbättringsbehov finns även för de miljögifter som påträffats över gällande gränsvärden. Reduktionsbehovet varierar mellan cirka 10 % och 90 % för PBDE, PFOS, TBT, PCB och koppar i vatten, fisk eller sediment.

Mot bakgrund av ovanstående har Huddinge kommun tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall, Stockholms stad och Tyresåns vattenvårdsförbund tagit fram ett lokalt åtgärdsprogram för Magelungen och Forsån.

Varför är vattenkvaliteten dålig i Magelungen och Forsån?

Fram till början av 1970-talet släpptes dåligt renat avloppsvatten ut i sjön Trehörningen i Huddinge kommun. Det näringsrika vattnet flödade vidare till Magelungen och Drevviken och orsakade höga fosforhalter i båda vattenförekomsterna samt i Forsån som förbinder de två sjöarna. Under förra seklet byggdes dessutom de södra förorterna ut vilket har lett till ökad andel hårdgjorda ytor samt mer befolkning som resulterat i en ökad belastning. Till följd av att fosfortillförseln varit förhöjd under en lång tidsperiod har ett fosforförråd byggts upp i sedimentet vilket har resulterat i ett läckage av fosfor från bottarna till vattnet. Den största källan till den förhöjda fosforhalten i vattnet är läckage från Magelungens bottensediment.

I dagsläget utsätts Magelungen och Forsån för olika typer av påverkan som har effekter på det biologiska och kemiska tillståndet i vattnet. Det handlar främst om utsläpp från diffusa källor som via dagvatten förs ut i sjön. Diffusa källor utgörs exempelvis av trafik, förorenade områden samt av miljögifter som förekommer i olika material. Dagvatten är ett transportmedium för föroreningar och när ytor hårdgörs ökar avrinningen och föroreningskoncentrationerna av näringsämnen och miljögifter.

Förslaget till lokalt åtgärdsprogram

I det lokala åtgärdsprogrammet föreslås åtgärder vilka ska leda till att god vattenstatus nås samt identifierar de förvaltningar och bolag som får i uppdrag att studera respektive åtgärd vidare. Programmet innehåller förslag på olika typer av åtgärder och möjliggör för ansvariga aktörer att påbörja förstudier, projektering och genomförande av åtgärder utifrån de förslag som lämnas. Åtgärdsprogrammet utgör även ett underlag för samverkan och planering inom Magelungens tillrinningsområde. De ekonomiska konsekvenserna är översiktligt beskrivna.

Föreslagna åtgärder i de lokala åtgärdsprogrammen syftar till att minska den historiska och befintliga belastningen som påverkar vattenförekomster, till skillnad från kommunens dagvattenstrategi som främst syftar till att minska belastningen i samband med ny exploatering.

En första version av åtgärdsprogrammet remissbehandlades internt inom Huddinge kommun samt inom Stockholm stad under vintern 2018-2019. Programmet har därefter kompletterats utifrån inkomna synpunkter.

De åtgärder som föreslås i åtgärdsprogrammet tar avstamp i den belastning av fosfor som finns i Magelungen och Forsåns direkta avrinningsområde som helhet. För att ta fram så kostnadseffektiva åtgärder som möjligt har utgångspunkten varit att föreslå åtgärder på platser som bedömts vara mest lämpliga.

De föreslagna åtgärderna ska utredas vidare och kan ändras baserat på resultat från utredningen. Åtgärderna ska dock tillsammans uppnå det övergripande målet; att uppnå god vattenstatus i aktuell förekomst.

En utvärdering av arbetet enligt de lokala åtgärdsprogrammen ska ske senast 2025. Syftet med utvärderingen är att skatta om genomförandet leder till att miljö kvalitetsnormer kan uppnås senast 2027. Utvärderingen kommer att samordnas av Stockholms stad där Huddinge kommun deltar.

Programmet har sedan tidigare antagits av berörda nämnder inom Stockholms stad.

Kostnader

Kostnaden för de platsspecifika investeringarna som främst utgörs av dagvattendammar, uppgår till uppskattningsvis totalt 160-220 miljoner kronor. Stockholm Vatten och Avfall ansvarar för samtliga av de föreslagna investeringsåtgärderna i Huddinge kommun och även i Stockholms stad. Åtgärder motsvarande cirka 30 % av investeringskostnaden är geografiskt placerade i Huddinge kommun och resterande andel i Stockholm stad.

Driftåtgärder, där fällning av fosforrika bottensediment utgör huvuddelen, uppgår till cirka 8 miljoner kronor totalt. Kostnaden för fällningen föreslås fördelas mellan de två berörda kommunerna baserat på en beräkningsnyckel som bygger på uppskattad belastning och andel av sjöytan. Enligt föreslagen kostnadsfördelning uppskattas kostnaden för Huddinge kommun uppgå till cirka 5 miljoner kronor för fosforfällningen. Kostnaden för övriga driftåtgärder i kommunen ansvarar Stockholm Vatten och Avfall för.

Fördelningen avseende kostnader för åtgärder kan dock komma att ändras om åtgärder inte är möjliga att genomföra på grund av tekniska skäl samt då kunskap om påverkanskällor för förekommande miljögifter ökar, vilket kommer att medföra att förslag på nya åtgärder för att minska miljögiftsbelastningen tillkommer.

Åtgärderna kan finansieras på olika sätt, genom VA-taxan, i exploateringsprojekt eller inom ordinarie budgetprocess. De lokala åtgärdsprogrammen innebär inte i sig ett beslut om finansiering och vilka åtgärder som ska genomföras utan detta

prövas i kommunens ordinarie processer. I och med detta sker också en prioritering mellan och inom de lokala åtgärdsprogrammen.

Förvaltningens synpunkter

Det lokala åtgärdsprogrammet för Magelungen och Forsån omfattar förslag på 24 platsspecifika åtgärder inom de två kommunerna. De platsspecifika åtgärderna avser främst dammar för rening av dagvatten från befintlig bebyggelse och infrastruktur. Därutöver presenteras ett flertal övergripande åtgärder, främst miljötillsyn samt åtgärder för drift och underhåll för att minska påverkan från vägar, industriområden, parkeringar och miljöfarliga verksamheter. Det föreslås även att Magelungen genomgår en fosforfällning för att minska läckaget från sjöns botten.

Åtgärderna enligt åtgärdsprogrammet bedöms kunna medföra en fosforreduktion som motsvarar att god ekologisk status uppnås, dock förutsätter det en hög åtgärdstakt, ekonomiska och personella resurser samt att befintliga ytor kan tas i anspråk.

Är respektive åtgärd motiverad att tas vidare kommer dessa hanteras inom ordinarie investeringsprocess för inriktnings- och genomförandebeslut, där varje åtgärd hanteras enskilt men resultat följs upp aggregerat för respektive vattenförekomst. De föreslagna åtgärderna kan därmed ändras baserat på resultat från vidare utredning. Åtgärderna ska dock tillsammans uppnå det övergripande målet; att uppnå god vattenstatus i aktuell förekomst.

Om det visar sig att någon föreslagen åtgärd inte är möjlig att genomföra behöver en åtgärd som ger motsvarande resultat tas fram. Annars äventyras möjligheten att kunna uppnå miljö kvalitetsnormerna. Beslutet att godkänna förslaget till lokalt åtgärdsprogram innebär inte ett beslut att vidta exakt de åtgärder som föreslås i åtgärdsprogrammet, utan att vidta de åtgärder som krävs för att nå det övergripande målet god status.

Det är av vikt att en organisation för ledning och samordning av de lokala åtgärdsprogrammets genomförande finns. Kommunen behöver fortlöpande arbeta med att utveckla processerna för samordning och projektledning samt prioritering av åtgärder inom och mellan vattenförekomster på såväl övergripande programnivå som mellan specifika projekt.

Förvaltningen föreslår att klimat- och stadsmiljönämnden för Huddinge kommuns del antar det lokala åtgärdsprogrammet för Magelungen och Forsån.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Enligt föreslagen kostnadsfördelning uppskattas kostnaden för Huddinge kommun uppgå till cirka 5 miljoner kronor där fällning av fosforrika bottensediment utgör huvuddelen av kostnaden. Övriga föreslagna åtgärder som driftinsatser, fördjupande undersökningar och miljötillsyn ska genomföras succesivt av respektive ansvarig nämnd och bolagsstyrelse, baserat på resultat från utredningar och ekonomiska förutsättningar. De lokala åtgärdsprogrammen innehåller inga

Datum
2020-08-24

Diarienummer
KLN-2020/633

beräkningar över de ökade personella resurser som kommer att behövas för att planera och genomföra de åtgärder som föreslås. För att åtgärdstakten ska kunna öka kan de personella resurserna i genomförandeledet behöva förstärkas. Detta är något som behöver tas i beaktande i det fortsatta arbetet med åtgärdsprogrammet. Förslaget till beslut bedöms inte innebära några juridiska konsekvenser.

Toralf Nilsson
Teknisk direktör

Jan Strandbacke
T.f. chef natur- och klimatavdelningen

Bilagor

1. Lokalt åtgärdsprogram för Magelungen och Forsån – Fakta och åtgärdsbehov
2. Lokalt åtgärdsprogram för Magelungen och Forsån - Genomförandeplan inklusive underbilaga 1 - Geografisk placering av åtgärderna B1-B6 i Huddinge kommun.

Beslutet delges

Kommunstyrelsen
Stockholms stad
Stockholm Vatten och Avfall
Tyresås vattenvårdsförbund